

Kultainen metsä -näyttelyn avajaiset Kuopion taidemuseossa 6.6.2013

Timo Kaunisto

Maaseudun Sivistysliiton puheenjohtaja, maanviljelijä

Arvoisat näyttelyn avajaisvieraamme

Metsä on suomalaiselle totta ja tarua.

Todeksi metsä kapitalisoituu joka viidennelle meistä, sillä niin moni suomalainen on metsänomistaja, joko omasta tai esivanhempiensa halusta. Metsä kasvaa puuta, joka kulkeutuu tehtaalle, jota pyörittää työläinen ja joka pyörittää kansantaloutta. Suomen kallein mainoskampanja kertoi, että Suomi elää metsästä, joten sen täytyy siis olla totta.

Totta on sekin, että metsä on historian tarua. Kun hallat toivat nälän, elimme metsästä, sen marjoista ja sienistä tai jopa suoraan puusta, pettuleivän karvaudesta. Talvisodassa metsä suojeli poikiaan – eli luonnollisesti meitä suomalaisia. Emme osanneet ainoastaan suojautua metsään vain teimme siitä vastustajallemme pelottavan, myyttisten korpisoturien liittolaisen.

Metsä on totuus suomalaisuudesta, siitä joka tuottaa kulttuurinvieroksujallekin kansallisylypeyttä. Metsä on Sibeliuksen Kuusi, Halosen Honka tai Suomi-filmin tuulenpuuskaan taittuvan koivikon eroottinen salaperäisyys.

Metsä on todellinen oman kesämökin lähimetsä tai television luontodokumentin tarunomainen aarnimetsä.

Metsä on. Se on meille kiintopiste, jota emme aina edes itse tajua. Se määrittelee, onko luonto minun vai minussa.

Arvoisat avajaisvieraat. Tämän näyttelyn nimi on Kultainen metsä ja se herättää pohtimaan juuri tuota rajaa: jokaisen omaa ja todellista luontosuhdetta – tai sitä, onko suhde jo katkennut. Ovatko minun juureni vielä maassa – ja jos ovat, niin

kenen maassa. Onko minun metsäni pyhä paikka, jossa rauhoitun ja kuulen oman ääneni, tai liukenen osaksi jotakin itseäni suurempaa.

Joku voisi kuvitella, että metsästäkin elävänä talonpoikana minun olisi vastenmielistä tai kiusallista avata näyttelyä, joka varsin kriittisessä mutta ajatuksia herättävässä osiossa tarttuu nykypäivän Metsänhoidollisiin menetelmiin. Ei ole. Kuvat laajoista avohakkuualueista tai soidenojitusjäljistä kertovat paitsi maisemaa koskettavista rumista arvista myös tehdyn taloudellisen virheen mittakaavasta.

Toisaalta ne kertovat myös siitä, kuinka talonpojat takavuosina taklattiin ulos omista metsistään. Arjen kokemusta ja talonpojan ylisukupolvista ympäristökäsitystä ei kunnioitettu silloin, kun metsänhoidossa vallitsi vain yksi – kansantaloudellinen totuus.

Jokainen meistä joutuu joskus tilanteeseen, jossa on kaadettava tai annettava kaataa puu, ehkä kokonainen metsäkin. Sitä on vaikea ajatella pelkkänä sadonkorjuuna. Puu herättää kunnioitusta ja yleensä myös sisäisen kysymyksen siitä, millä oikeudella minä sinut nyt katkaisen.

Metsä on syntynyt itsestään, tai pitkän kaavan mukaan evoluution tuloksena, sen sääntöjen ohjaamana. Sellaisena se on oma, kunnioitettava maailmansa. Kun metsästä tulee pelto, se muuttuu kulttuurin tuotteeksi. Välissä olen minä, ihminen.

Jotkut puut, metsät ja paikat vain ovat. Edellisenä tapaninpäivänä myrsky riepotteli oman lähiympäristöni metsiä rajummin kuin kukaan muistaa. Pihallani, suulin vieressä on valtava, suurioksaainen minua ehkä kaksin verroin vanhempi kuusi. Katselimme perheeni kanssa tuvan ikkunasta, kuinka se taipui aivan kaarelle puuskaisessa luoteistuulella mutta ei katkennut.

Ihmettelin tätä isälleni, joka totesi, että se puu ei katkea eikä sitä kaadeta. Se on nimittäin haltiapuu. Kuulin sen ensimmäistä kertaa, mutta tajusin heti mistä oli kysymys. Tuo kuusi ei ollut vain osa pohjoista biomassaa vaan viesti tuhansien vuosien takaa, jostakin mistä olimme kerran eronneet mutta yhä niin totta.

.....

Tämä näyttelykiertue on osa Maaseudun Sivistysliiton ja Natur och Miljön ympäristösivistyksen hanketta. Pitkäaikaisena vapaan sivistys- ja kulttuuriryön järjestönä haluamme osaltamme nostaa esiin ympäristön ja sivistyksen liittoa. Tähän

näyttelykiertueeseenkin liittyy sarja luentoja otsakkeen Metsäkuvia alla ja lisäksi erillinen metsärunomatinea.

Elämme kummallista kovien puheiden ja kovenevien arvojen aikaa. Ympäristö ja sivistys ovat asioita, joiden puolesta tehtävä työ ei voi vanheta eikä menettää merkitystään koskaan. Näitä haluamme nostaa ja kannatella, erityisesti juuri nyt.

Kun metsä on meitä niin lähellä, voi kysyä mitä uutta nämä kuvat ja työt antavat? Eikö metsää ole jo tarpeeksi kuvattu, maalattu tai tallennettu kirjaimin?

Hämmästyttävää kyllä, suomen kielessä on sanonta, joka taitaa vastata esittämiini kysymyksiin. Jos tämä näyttely auttaa meitä näkemään metsän sen puilta, luulen että se on onnistunut.

Haluan kiittää Ritva Kovalaista ja Sanni Seppoa arvokkaasta ja merkittävästä työstä, jonka ajatuksia herättäviä tuloksia saamme tässä näyttelyssä kokea. Kiitän samalla Kuopion taidemuseota ja täällä toimivia miellyttävästä yhteistyöstä tämän näyttelyn suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tässä yhteydessä on muistettava alkuperäisnäyttelyn tuottaneen Helsingin taidemuseon suuri rooli.

Ja vielä: kiitämme yhteistyökumppanimme Koneen säätiötä, joka on mahdollistanut näyttelykiertueen toteutumisen.

Tervetuloa tähän tärkeään näyttelyyn!